Симини Бехбахонӣ: Чаро ба хатти форсии худатон барнамегардед?

Муаллиф: Исфандиёри Назар
12.04.2013 07:57

Бознашр аз торнамои Би Би Си

Хадафи сафарам ба Техрон мулокот кардан ба устоди газали форсӣ Симини Бехбахон
й
буд. Мехостам ма
ч
муъаи комили ашъорашро, ки зери унвони
«
Як доман гул
»
тавассути нашриёти
«
Ирфон
»
мо
х
е пеш ба нашр расонидам, ба
ӯ
расонам.

Симин ханӯз соли 2006 бо навиштани номае ичозати нашри осорашро ба ман дода буд. Х
амчунин 8-9 сол
к
абл аз Париж ба
ӯ
телефон

й
су
х
бат карда будам. Аммо ин орзуву иштиё
к
маро
х
амеша дар
к
айди худ медошт, ки бо
ӯ
муло
к
от кунам ва су
х
бате ро
ч
еъ ба шеъру зиндагияш ан
ч
ом ди
х
ам.

Иддае аз дӯстон кабл аз сафар ба ман иттилоъ доданд, ки Симин ба хотири андешаву ашъори сиёсиаш дар хабси хонагӣ карор дорад ва шояд натавонам бо ӯ хамсухбат шавам. Хамчунин гуфтанд, ки шояд китобро
х
ам ба
ӯ
расонида натавонем...

Мачмуъаи ашъори ӯро банда ханӯз соли 2006 аз рӯи китобхои «Чойи по», «Мармар», « Растохез
», «
Як дарича озод
й
», «
Яке масалан ин, ки...
», «
Тоза
х

о
»...
ва ни
х
оят
«
Ма
ч
муъаи ашъор
»
ба
х
уруфи кирил
ӣ
баргардону тиб
к
и
ч
оба
ч
огузории чопи охирии девонаш са
хх
оф
ӣ
намудам, аммо имконияти чопи он сол
х
о ба таъви
к
афтод ва ни
х
оят мо
х
е пеш бо сарпарастии Мукаррама
К
айюмзод аз чоп баромад.

Тӯли як хафтаи икомат дар Техрон хеч муяссар нагардид, ки Симинро пайдо кунем ва х
еч кас
х
ам

х
озир набуд, ки
х
усули ин муло
к
отро бар д
ӯ
ш бигирад.
Х
ама аз орои сиёсиву дар
х
абси хонаг
ӣ
будани
ӯ
мегуфтанд ва
х
атто нафаре аз д
ӯ
стони эрониямон бо итминон гуфт, ки
«
Симин дар Ирон нест,
ӯ
дар Фаронса дорад худро табобат мекунад
»
ва бо
х
амин аз кумак ба мо шона хол
ӣ
кард.

Аммо бонуе фархехтаву огох бо номи Фарзона катъан ваъда дод, ки вохӯрии моро бо Симин, - ба шарте, ки дар Ирон бошад, - ба ро
х
мемонад ва
х
а
к
и
к

атан чандин р
ӯ
з к
ӯ
шиш карду ни
х
оят телефонии манзили шоири маш
х
урро ба даст овард. Бо писари
ӯ
Алии Бе
х
ба
х
он
ӣ
гуфтуг
ӯ
кард. Ал
ӣ
мусоидат кард, то хонум Фарзона бо Симин гуфтуг
ӯ
и телефон
ӣ
кунад. Ни
х
оят шоми 24-уми ноябр Симин муло
к
отро дар манзили худ таъин кард ва мо тиб
к
и нишонии додаи писараш ба дидори
ӯ
шитофтем.

Хавлии на он кадар бузургу дилкаш. Писараш Алӣ, ки тарчимони забардастест моро пешвоз гирифту ого х кард, ки вазъи саломатии модараш он
к
адар хуб нест ва мо ин нуктаро
х

ангоми гуфтуг
ӯ
мадди назар дошта бошем.

Мо ба хонае ворид шудем, ки дар деворхо чанд акси чавониву калонсолии Симин, хамчу нин акси Нимо Юшич ва дар
к
об
х
о хаттоти
х
ое, ки аз
г
азал
х
ои маш
х
ури
ӯ
кардаанд, овезон буд.

Пас аз чанд дакика Симин, ки по ба синни 84 солагӣ ниходааст, вориди хона гардид. Бо че храе бозу хандон. Осори бемориву пир ӣ дар андому сураташ ошкор буд. Бо
х
ама самимона салому
х
олпурс
ӣ
кард. Ба ташаккур гуфтану монеъ шудани мо а
х
аммият надодаву исроркорона бо дасти худ чой омода карда ба
х

ама чой дод, мева овард. Писараш Ал
ӣ
дар
х
ар
к
адам
ӯ
ро муро
к
ибат мекард.

Дар ин муддат ман китоби чопкардаи худро ба писараш нишон додаву чойгузинии ашъорро дар он тавзе
х
додам. Аз сифати чопу
ч
илди он хушаш омад, сипас аз ман хост, ки ончиро ба
ӯ
гуфтаам ба модараш низ тавзе
х
ди
х
ам.

Симин китобхоро бо шодмонӣ гирифт, якеро варакгардон кард, изхори масаррату сипос намуд ва гуфт: «Оре
, ман
х
амеша гуфтааму мег
ӯ
ям, ки ману Гугушу Нодирпурро беш аз
х
ар

х
унарманди дигар дар То
ч
икистону дар дигар кишвар
х
ои форсизабон д
ӯ
ст медоранд. Чун ман
х
ам самимона он
х
оро д
ӯ
ст доштаам.
»

Тӯли 40-45 дакикае, ки мо сухбат доштем ба суолхои додаи ман оромона, аммо бо иштиё
к
посух медод. Ба суханронии
ӯ
г
ӯ
ш дода, меандешидам, ки: оре, ин шоирест, ки дар вожа-вожаи навишта
х
ои худ
х
узур дорад. Шеъри
ӯ
дур
ӯг
надорад,
ӯ
во
к
еияти р
ӯ
згори худро, а
х
воли мардуми худро устодона ба риштаи назм кашида, бо дидани к
ӯ

дакони фа
к
ир, ононе, ки барои лу
к
маи нон ба ша
х
р коркоб
й
меоянд, заноне, ки аз фа
к
р даст ба
ч
иноят мезананд... ами
к
ан ва бо
ч
он анду
х
гин мешавад. Дар
х
оле, ки шоирону нависандагони зиёдеро
х
ам дидаему шунидаему доштаем, ки худ дар осорашон
х
узур надоранд, яъсашон аз дидани мусибати дигарон сат
хӣ
ва равонашон ос
ӯ
да будааст...

Фишурдаи муколамаи худро бо Симини Бехбахонӣ ба хонандагони рӯзнома пешкаш мекунам:

Исфандиёр: Узр мехохам, ки натавонистам сари вакт ин китобро ба чоп расонам ва

Шуморо шаш сол дар интизори нашри он гузоштам.

Симин: - Ишколе надораду ман сипосгузорам, ки шумо аз рохи лутфу мухаббате, ки ба шеъри ман доштаед, ин за
х
матро ба д
ӯ
ш гирифтед ва ма
ч
муъаи комили ашъори маро дар дастраси мардуми адабд
ӯ
сти то
ч
ик
к
арор додед. Рост
й
, ба тамоми ву
ч
уд шодмон
х
астаму аз за
х
мати кашидаатон
к
адрдон
й
мекунам. Инро
х
ам биг
ӯ
ям, ки китоб
х
ои ман
х
амеша бо за
х
мат нашр мешаванд,
х
амеша дар чопи он

х
о мушкил
ӣ
доштам. Рост
ӣ
, чаро дар То
ч
икистон ба хатти форсии худашон барнамегарданд?

Исфандиёр: - Ин орзӯи хар фарди огохи Точикистон аст. Мо низ борхову ба каррот хостаем, ки ба хатти форс
ӣ
моро баргардонанд, то Исти
к
лолияти кишвар ба тамоми маъно комил бошад. Аммо, худатон низ хуб медонед, ки чи садд
х
ое дар ин ро
х
ву
ч
уд дорад. Абар
к
удрат
х
ое
х
астанд, ки ба ин амр монеъ мешаванд, чун метарсанд, ки ба ин васила боз То
ч
икистону Аф
г
онистону Эрону Покистон ва
х
атто
Х
инд бо
х
ам пайваст мешаванд. Ин амр аз як с
ӯ
, аз тарафи дигар мабла

г
и азиме лозим аст, то тамомии асноду кутуб бознашр шавад, дар тамоми мадорису донишго
х
у донишкада
х
о бояст
й
ом
ӯ
згорон ба хатти форс
й
ошно бошанд, то тадрис ба ин хат сурат гирад ва ин
х
ама ба осон
й
даст намеди
х
ад.

Симин: - Аммо метавон кам-кам шуруъ кард ва тадричан бо рӯйи кор гирифтани як барномаи фарогир, масалан дар т
ӯ
ли бист соли баъд
й
ба он муваффа
к
шуд. Метавон барнома
х
ои кама
х
аммиятро ихтисор кард ва
х
амасола барои и
ч
рои ин манзур мабла
г
и муайянеро ихтисос дод.

Исфандиёр: - Умед аст, ки дар кишвари мо нихоят ба чунин натичае бирасанд.

Симин: - Иншоаллох...

Исфандиёр: - Мехохам аз худатон бигӯед.

Симин: - Хуб, дар хонадони ду рӯзноманигору тараккипарвар: падарам Аббос Халилӣ – мудири нашрияи
«
И
к
дом
»
ва Фахр оли Хилъатбар
ӣ
зода шудам. Дурустараш, дар хонаи падари модарам ба дунё омадаам. Модарам пас аз се соли
х
амзист
ӣ
аз падарам дар
х
оле, ки ман се мо
х
а дар батнаш будаам,
ч

удо шуд. Иллати
ч
удоии
ӯ
шикасти итминонаш нисбати падарам буд.

Модарам ба мусикии миллӣ мусаллат буд, шеър менавишт, рӯзноманигорӣ мекард ва дар бедории занони Ирон хидмати босазое кард.
Х
амчунин замоне, ки падарам бо
х
укми сардори сипа
х
Ризошо
х
, ки баъдан шо
х
и Ирон шуд, дар табъид (бадар
г
а) буд, модарам бо навиштани номаеву байте аз
Х
офиз ба номи шо
х
Ризои Па
х
лав
й
илти
ч
о кард, ки
ӯ
ро озод намоянд ва Ризошо
х
посух дод:
«
Дастури озод
й
додем
»
ва

ӯ
озод шуду ба Те
х
рон баргашт.

Ман рӯзгори худу модарамро дар китоби наве бо номи «Бо модарам хамрох» навиштаам, ки тари ки
нигориши он нав аст ва шумо метавонед аз он низ ба суол
х
ои худ посух бигиред. (Симин бо тамкин э
х
тиёт бархосту ба хонаи дигар рафт ва дар даст шаш
ч
илд китоб овард, ки
х
амон ду асари тозачопшудааш бо ном
х
ои
«
Ёди баъзе нафарот
»
ва
«
Бо модарам
х
амро
х
»
буданд.

Оромона биншасту дар сафхаи аввали «Бо модарам хамрох» навишт: «Такдим ба дӯсти гиромиву фар
х
ехта о

к
ои Исфандиёри Назар бо сипос аз за
х
мати эшон. И
ч
озаи чопи ин китоб
х
о бо о
к
ои Исфандиёри Назар аст. Симин. 4/09/91 имзо.
»
Дар китоби дигар низ соядаст навишт ва ба
х
амро
х
онам Фарзона хонум ва Мукаррама
K
айюмзод низ бо соядаст китоб та
к
дим кард.)

Исфандиёр: - Хузури модаратон дар бисёре аз шеърхову газалхоятон ошкор аст. Чун фарзанди ду ватанпарасти шинохта
х
астеду худ низ дар ватаниясаро
й
шу
х
рати басазо доред,
х
амин
х
оло кадом байти сурудаи модаратонро дар бораи Ватан ба ёд меоред?

Симин: - Тахминан солхои 1316 ё 1137 модарам дар бораи Ватан шеъре суруда буд, ки матлаъи он чунин аст:

Чону тани ман бод фидои Ватани ман,

Оре, ба фидои Ватанам чони тани ман!

Исфандиёр: - Дар мавриди Ватан газали маъруфи Шумо «Дубора месозамат Ватан, агарчи бо хишти чони хеш» да
р То
ч
икистон низ суруд шудаву
х
амешаву мутантан садо меди
х
ад.

Симин: - Вокеан ин газал дар миёни иронихои хорич низ маъруф асту хонандахои машх
ур ба он о
х
анг бастаанд ва ами
к

ан бо хишти
ч
они худ онро навиштаам (механдад).

Исфандиёр: - Назари Шумо ба осори адабии имрӯзаи Ирон чи гуна аст? Чиро кам дорад?
Чуз осори Нимову Ахавону Шомлуву
Фур
ӯгу Сухробу худи Шумо, ки
тозакори
хои азиме дар
шеъри навин кардаед, кадом дастовард
х
оеро дорад?

Симин: - Дар шеър гайр аз машохири номбурдаатон бояд Нодири Нодирпурро ёд кунем.
Агар Нодирпур
хичрат намекард, хеч кас
наметавонист бузургтар аз
ӯ
бошад.
Ӯ
ба во
к
еъ шоъири бузурге буд. Ман дар мавриди бузургони асри худу осори он
х
о афкору а
к
оиди худро дар китоби
«
Ёди баъзе нафарот
»
навиштаам. Ин
ч
о мехо
х
ам дар мавриди наср г
ӯ

ям. Ман насри хори
ч
иро бисёр мутолиа кардааму бо осори насрии имр
ӯ
заи худамон му
к
оиса намудаам.

Нависандахои мо аз адибони хоричӣ хеч камие надоранд, мо танхо тарчимон надорем. Иллати чахонӣ
нашудани осори мову забони мо дар тар
ч
има нашудани кор
х
ои э
ч
одии мост. Забони ангилис
ӣ
барои он мусаллат аст, ки осорашонро фавр
ӣ
тар
ч
има мекунанд. Дар Ирон тар
ч
имаи осори хори
чӣ
хуб ба ро
х
монда шудааст, айни чунин корро бояд ба забон
х
ои
г
айр ба ро
х
монем, то
ч
а
х
он аз андешаву нигориши мо ого
х

шавад.

Исфандиёр: - Шумо дар газалхои худ аз вакоеъи чахон, минчумла бо тарсими накши Зу
х
ра аз Фаластин ёд мекунед. Назаратон ро
ч
еъ ба Исроилу Фаластин чист?

Симин: - Чиноёте, ки аз чониби Исроил нисбати мардуми Фаластин рух медихад, дар гуфтан намегун
ч
ад. Айни замон набояд мардуми одии муста
к
ар дар Исроилро ба ин
ч
иноёт ма
х
кум намоем. Ин
ч
иноётро режими са
х
юнист
ӣ
содир мекунад, на мардуми одд
ӣ
. Аз ёд набарем, ки дар Исроил ирони
х
о, рус
х
о, бухори
х
о ва намояндагони миллат
х
ои дигар низ зиндаг

ӣ
доранд.
Ч
омеаи
ч
а
х
он
ӣ
бояд ин фо
ч
иаи бузургро одилона баррас
ӣ
ва ба итмом расонад...

Исфандиёр: - Шумо акидан ба андешаи Ахавони Солис, ки мегуфт «Ман бо хама дар сул
х
и куллам
»
мувофи
к
ед?

Симин: - Дар ин росто бале, хамаи инсонхо ва дар хамаи чахон бояд сулххоху башардӯс
т бошанд. Аммо ман на ба
х
амаи а
к
ида
х
ову мавориди фикр
ӣ
роз
ӣ

х
астам.

Исфандиёр: - Бархе дӯст медоранд, ки дигарон ва хатто як чомеъаи бузург низ хамеша аз андешаву орои он
х
о пайрав
й
кунанд. Назари Шумо чист?

Симин: - Ичоза дихед аз хамин китоби «Бо модарам хамрох» ба Шумо посухи ин суолро то он чо, ки дар ёд дорам,
ди хам. Он чо
навиштаам, ки: Дигаронро к
ӯ
р-к
ӯ
рона ба итоъат водоштану
х
а
кк
и
х
амагуна дахолат дар сарнавиштро аз онон салб кардан, ро
х
у расми деринаи пирони ин сарзамин аст. Албатта, ин тари
к
а дар кишвари Шумо низ бояд марсум бошад.

Исфандиёр: - Бешак.

Симин: - Ин расму рохи зишт аст. Ин дуруст аст, ки машоихи бузурги мо дар гузашта ба муридони худ ро хху расми риёзатро, то хатто дар баъзе маворид гадо й карданро амр медоданд, то тари ки фанову расми хузуъу худкамангориро ба онон ом
ӯ
занд. Ба фикри ман ин тари
к
аи ом
ӯ
зиши он
х
о
г
алат аст. Бе
х
тар буд, ки он
х
о ба муридони худ дар ин баробар
х
амчунин исти
к
лоли ройу дурустандешиву такя кардан ба нафсро низ меом
ӯ
хтанд. Ман наметавонам
х
ар гуфтаву афкореро бе талабу истидлол ва бе он, ки худ дар он ами
к
ан андешам,
к
абул намоям.

Исфандиёр: - Шояд хамин пофишорӣ дар акидаву истидлоли худ аст, ки бар шумо фишор овардаанд?

Симин: - Албатта далелаш маълум аст. Инхо аз ман мехоханд, ки озодандешиву истикло ли баёни худро дар
г
азал
х
оям ро
х
нади
х
ам. Аммо ман посух додам, ки о
к
оён, ман одат дорам, ки
х
амин тавр фикорамро баён кунам. Ман, ки душмани
х
еч касе нестам.

Хуб, инхо хакки рафтани маро ба хоричи Ирон аз ман гирифтанд, ман хатто натавонистаму и
ч
оза надоштам, ки дар марги хо
х
арам ширкат кунам, дар маросими издиво
ч
и пайвандонам
х
узур ёбам.

Исфандиёр: - Хамин холо чи фикре Шуморо азият медихад?

Симин: - Хабари марги Саттори Бихиштиро шунидед?

Исфандиёр: - Бале ва бисёр мутаассуфам.

Симин: - Ин хабару баёнияи модари ӯ хобу оромишро аз ман салб кардааст, газале хам дар с
ӯ
ги
ӯ
навиштам (Афс
ӯ
с мех
ӯ
рам, ки аз Симин нусхаи он
г
азалро напурсидам).

Исфандиёр: - Аз Точикистон чӣ медонед?

Симин: - Медонам, ки зодгохи падари шеър Рӯдакӣ дар он чост, медонам, ки марзи Хуросони бузург аст, медонам, ки
х
амзабону
х
амториху
х
амдину як миллат
х
астем.

Исфандиёр: - Аз шоъирони муосири точик осори киро хондаед?

Симин: - Намунаи ашъори Лоикро хонда будам, бо иллати хат дигар аз ахволи адабии он
чо бехабару
беба
храам.

Исфандиёр: - Шугле, ки умре дӯст доштаву ба он то имрӯз хамкадам буден?

Симин: - Омӯзгорӣ пешаи ман буд ва хеч кореро чуз ин пеша кабул накардаам. Шабонах
о китобхон
ӣ
ва суб
х
шодмон бархостан корам буд. Акнун заъифии чашм
х
о маро аз китобхон
ӣ
ма
х
рум намудааст.

Исфандиёр: - Маълум аст, ки омӯзгори нахусти хар фард аввал модар асту сипас омӯзг
ори мадраса. Ла
х
зае, ки аз ом
ӯ
згори мадрасагиятон ба ёд мондааст?

Симин: - Лахзахо зиёданду то он чо, ки макдуру ба хотир доштам, онхоро дар китоби
хотироти худ, («Бо
модарам
х
амро
х
»)
ёд кардаам. Як ла
х
заи хуш ин аст, ки устодам доктор Абул
к
осими На

ч
мобод
й
, ки дарс
х
ояшро бисёр д
ӯ
ст медоштаму
х
амеша хандон менишастам, боре бо ин гумон, ки шояд
ӯ
ро ба ш
ӯ
х
й
гирифта бошам, ки
х
амеша хандонам бо таъарруз гуфт: - Чаро ин
к
адар механд
й
? Гуфтам: - Аз хуш
х
ол
й
ва ин, ки дарси Шуморо д
ӯ
ст дорам. Аз он ба баъд, ки мухотабаш маро
к
арор медод, мегуфт: Симинбар Халилии хандон! Ту биг
ӯ
.

Исфандиёр: - Дар кори мутолиаву навиштан холо кӣ Шуморо кумак мекунад?

Симин: - Духтаре хаст, ки ба ӯ мегӯяму менависад. Лекин бисёр галат мекунаду боз хам ма
ч
бурам, ки баробари имло кардан ба
ӯ
,
х
амчунин вазифаи ом
ӯ
згориро низ и
ч
ро кунам (механдад). Албатта ин
х
ол азиятам мекунад, ки ма
ч
бурам му
х
то
ч
и кумаки атрофиён бошам. Тасаввур кунед, ки чизеро навиштан мехо
х
иву худ наметавон
й
ё оне, ки ба ту бояд кумак кунад, дер меояд,
к
а
х
р мекунад, го
х
е таъна
х
ам бояд шунав
й
...

Исфандиёр: - Вазъи саломатиятон алъон чи тур аст?

Симин: - Хуб, чашмхову дарди пойхо, ки иллати пирист. Дилам низ мариз асту пирӣ намегузорад, ки
ч
арро
хӣ
кунам. Аслан тоби дар беморхона монданро надорам.

Исфандиёр: - Андешаатон дар мавриди охангхое, ки бар ашъори Шумо сохтаанд, чи гуна аст?

Симин: - Албатта агар бо садои форам ичро шаваду матлаби гӯянда ба шунаванда амика н расонида шавад, хуб аст. Ман барои радио беш аз 300 суруд навиштаам, ки нусха
х
ояшон буд, мутаассифона дар зербинои манзили
к
аблиямон
х
ама зери об монданд... Медонам, ки дар Аф
г
онистон ашъорамро мехонанд, А
х
мад Зо
х
ир хондааст.

Исфандиёр: - Дар Точикистон низ Хосияти Ортик, Муборакшо, Манижаи Давлат ва чанд

тани дигар газалхои Шуморо
сурудаанд.

Симин: - Сипосгузорам.

***

Дигар нахостам беш аз ин вакти ӯро бигирам, чун ошкор буд, ки саломатияш хуб нест. Барои су хбат ба ӯ сипос гуфтаму офият хостам ва ба
х
амро
х
онам низ ишора кардам, ки
ӯ
ро дигар за
х
мат нади
х
ем. Симин гуфт: - То мева нах
ӯ
ред, и
ч
оза намеди
х
ем, ки равед. Ташаккур гуфтему исрор кардем ва
ӯ
низ бо исрор мева
х

оро ба мо та
к
сим кард ва зимни худо
х
офизиву сипосгузории мукаррар аз нашри китобаш гуфт:

Симин: - Окои Исфандиёр, аз чопи «Мачмуъаи ашъор»-и ман, ки Шумо бар асоси он чопи русии (хати кирилии то чик
иро дар назар дошт) онро ан
ч
ом додед, да
х
сол гузашт. Дар ин муддат ман шеъру
г
азал
х
ои зиёде навиштаам. Дар чопи баъдие, ки ан
ч
ом меди
х
ед, албатта агар иштибо
х
оте рафта бошад, исло
х
менамоед ва мехо
х
ам ин ашъорро
х
ам замима кунед. Метавонед баъдан аз писарам Ал
й
он
х
оро дастрас намоед.

Бо шодмонӣ пешниходи ӯро пазируфтам ва хамчунин бояд ёдовар шавам, ки бо писараш ро чеъ ба корхои ӯ дар бахши тарчима гуфтуг ӯ кардам, ки дар ма к оми худаш ёд хо х ам кард...

Техрон, шоми 24-уми ноябри соли 2012